

Frågor och svar

Sevesokonferensen 2021

Passet om farliga ämnen – exponering, symptom och omhändertagande

Fråga: Är det möjligt att använda mätare för att kunna identifiera kemikalier?

Svar: Det finns kommersiellt och militärt tillgängliga mätare för att upptäcka olika sorters kemikalier och andra ämnen såsom sprängämne eller smittkoppor. Dock är detta inte något som ingår i grundutrustningen inom den svenska ambulanssjukvården.

Fråga: Hur ser ert samarbete med kemikalieindustrier ut?

Svar: Inom pågående projekt har vi visst samarbete med kemikalieindustrin men inget samarbete på nationell nivå. Vi ser givetvis positivt på framtida samverkansprojekt. Ta gärna kontakt med mig om intresse finns för att starta upp framtida projekt.

Fråga: Jag undrar om nu analyserade i studien kapacitet hos sjukvården/regionerna som ni undersökte, att kunna omhänderta större antal skada från tex. en omfattande kemikalieolycka?

Svar: Vi har inte undersökt denna specifika frågeställning. Däremot är det en väldigt intressant fråga. Jag tar den med mig till forskargruppen och ser om det kan bli ett forskningsprojekt i framtiden. Ta gärna kontakt med mig om det finns intresse för att starta upp ett sådant projekt.

Fråga: Den vanligaste typen av olycka bör väl vara att verksamhetens personal drabbas. Tror du att verksamheten skulle kunna ta över en del av ansvaret för viss akut vård likande som finns inom industribrandkårer?

Svar: Korrekt. Oftast är det arbetsplatsolyckor som leder till utryckningar. En mycket viktig åtgärd är att bryta pågående exponering. Här kan både personal med kunskap om första hjälpen samt industribrandkår utgöra en viktig komponent. Samtidigt behöver man göra en avvägning gällande risken att få flera exponerade och öka på antalet skadade om man går in i en situation utan rätt skyddsutrustning. Jag kan tyvärr inte besvara frågan avseende möjligheterna att flytta ansvar mellan verksamheter.

Fråga: Vi har åtskilliga gånger försökt dela framkörningskort till blåljus, men det håller bara när det gäller räddningstjänst. Hur ska vi nå t ex ambulans över tid? vi kan ju inte ta kontakt om och om igen.

Svar: Glädjande att höra att försök har gjorts att förmedla denna viktiga information. Frågan är svår att ge ett rakt svar på. I den forskning vi har bedrivit har det framkommit att eldsjälur är viktiga för att varaktiga samarbeten kan etableras. Inom en del ambulansverksamheter finns forskning- och utvecklingsansvariga som kan vara en bra ingång att börja med. Det kan även finnas beredskapssamordnare inom aktuell sjukvårdsregion som kan hjälpa till att förmedla kontakt.

Fråga: Med kemikalier som fluorvätesyra, svavelsyra, salpetersyra så har man inte tiden att vänta på att sjukvården kommer med antidoter, det handlar om att göra en första hjälpen insats inom sekunder för att rädda ögon/syn och minuter om det gäller kroppen.....därför har vi eget program med kunskap och antidoter.

Svar: Helt korrekt att tiden är väsentlig gällande exponering för kemikalierna som du nämner ovan. Det är en viktig länk i kedjan till återhämtning att snabbt avbryta exponering. Glädjande att höra att ni använder egna program med kunskap och antidoter. Sannolikt av värde om denna kunskap kan delas med befintlig sjukvårdsapparat såsom närliggande sjukhus och ambulansverksamhet. Sjukvården behöver tidig tillgång till information om aktuellt ämne för att kunna påbörja och planera för en korrekt behandling för att minska följderna av exponeringen. Er kunskap är ovärderlig och önskvärd.

Kommentarer:

Vi övar tillsammans med Räddningstjänsten, men inte direkt med sjukvården.

Svar: Kul att höra att det finns övningsverksamhet med räddningstjänsten.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Postadress:
651 81 Karlstad

Telefon: 0771-240 240
Fax: 010-240 56 00

registrator@msb.se
www.msb.se

Org.nr: 202100-5984

Fråga: Finns det planer för att etablera övningsverksamhet med polis och ambulanssjukvård/region?

Det är otroligt svårt att få till ett samarbete med sjukvården vad gäller olycksfall med kemikalier, med räddningstjänsten är det inga problem alls, varför då?

Svar: Intressant frågeställning. Jag vill minnas att detta delvis besvarades i frågestunden efter själva föredraget. Tyvärr kan jag inte svara vad som gäller i det enskilda fallet. Exempel från vår forskning i närliggande områden pekar på att sjukvården kan ha svårt att delta på grund av exempelvis hög arbetsbelastning och/eller budgetkrav.

Fråga: Vi inom privata industrin har ett program för första hjälpen som innefattar kunskap och antidoter som inte sjukvården har tillgång till, det känns dumt att inte ha en samverkan då sjukvården har mycket att lära av industrin, åtminstone oss som har bra förebyggande arbete.

Svar: Intressant att det finns befintliga program gällande både första hjälpen och antidoter. Sjukvården och industrin har sannolikt mycket att lära av varandra. Som jag nämnde kort i mitt föredrag sitter industrin på mycket kunskap om aktuella ämnen som kan finnas på arbetsplatsen. Information som är viktig vid exempelvis arbetsplatsolycka. En av framtidens utmaningar är att upparbeta fungerande samverkanskanaler mellan industri-larmcentral-sjukvård. Vi är givetvis intresserade av framtida samverkansprojekt.

Passet om Statusrapport avseende Boverkets "projekt vägledning hälsa, säkerhet och risk för olyckor

Fråga: Hur ser man på att ett företag ska hyra kontorslokaler nära ett företag/område som omfattas av Seveso lagen? Vad är ett tillräckligt säkerhetsavstånd?

Svar: Boverket kan bara svara generellt på frågor och inte gå in i enskilda ärenden.

Kommuner har att planlägga så att marken är lämplig för den tänkta användningen.

Det finns ingen definition i meterantal på vad som är tillräckligt säkerhetsavstånd. Det är kommunen som har att planlägga marken så att tillbörligt funktionellt avstånd uppnås. Är det inte risk för människors hälsa och säkerhet så är det tillräckligt avstånd.

Fråga: Är det lämpligt att hyra dessa lokaler?

Svar: Om det är lämpligt eller inte kan vi inte svara på. Boverket kan inte gå in i enskilda ärenden.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Postadress:
651 81 Karlstad

Telefon: 0771-240 240
Fax: 010-240 56 00

registrator@msb.se
www.msb.se

Org.nr: 202100-5984

Fråga: Hur upplever Boverket att kommunerna tar hand om planprocessen vid etablering av t ex Sevesoverksamheter i relation till annan samhällsplanering när tillgängligt utrymme krymper? Det finns exempel på Sevesoverksamheter som etablerats på en plats bakåt i tiden, men samhället växer över tid allt närmre industrin...

Svar: Det är självklart olyckligt om det planläggs för nära Sevesoverksamheter. Vi har inte gjort någon landsomfattande undersökning av hur kommuner planlägger i förhållande till Sevesoverksamheter. (innan alla detaljplaner är digitalt tillgängliga har vi ingen möjlighet att göra det).

Fråga: Har Boverket även tagit hänsyn till att information i en säkerhetsrapport för en verksamhet i delar kan vara sekretessbelagd? Kommuner verkar också tolka det som att allmänhet ska skyddas från påverkan från Seveso-verksamheter men inte om det kommunen planerar kan utgöra en risk för Seveso-verksamheten. Omfattas det i vägledningen?

Svar: Information som är sekretessbelagd ska själv klart inte spridas. Kommuner kan dock behöva information från verksamheten i syfte att planlägga mark i anslutning. Det är verksamhetsutövaren som har rådighet över sin sekretessbelagda information och kan om den så önskar upphäva den och delge kommunen relevant information.

Vi har med i vägledningen att kommuner även har att se till befintlig Sevesoverksamhets möjlighet att fortsätta bedriva sin verksamhet.

Fråga: Hur förväntas kommunens tillsynsmyndigheter agera när samhällsutvecklingen medför att byggnationer kryper närmare och närmare befintliga Sevesoanläggningar och närmar sig, och ibland överskrider, befintliga riskavstånd ?

Svar: Det är länsstyrelsen som är statens förlängda arm och som har att granska kommuners beslut om att anta detaljplan. När länsstyrelsen har fått ett meddelande om att en kommun beslutat att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser, ska länsstyrelsen inom tre veckor besluta om den ska överpröva kommunens beslut eller inte. Länsstyrelsen ska överpröva kommunens beslut, om beslutet kan antas innebära att en bebyggelse blir olämplig eller ett byggnadsverk olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

PBL 11 kapitlet 10 § punkt 5

Avstånd för att hantera risk ska respekteras. Risk kan vara i olika former, som buller, annan hälsopåverkan etcetera.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Postadress:
651 81 Karlstad

Telefon: 0771-240 240
Fax: 010-240 56 00

registrator@msb.se
www.msb.se

Org.nr: 202100-5984

Fråga: Omfattas anläggning av cykelbana av PBL dvs är "tillräckligt avstånd" ett krav?

Svar: Cykelbanor finns oftast i anslutning till bostadsområden. Cykelbanor i anslutning till bostadsområden borde falla in under Sevesodirektivet under punkten rekreativ område i artikel 13. Rekreativ område är mer än bostäder, det handlar om byggnader och platser där folk samlas. Därmed ska tillbörliga avstånd upprätthållas. Cykelbana i detaljplanlagt område är allmän plats, väganordning.

Fråga: Tar vägledningen upp några kriterier (risk- eller hälso-kriterier) som man rekommenderar att använda för att kunna komma fram till skyddsavstånd?

Svar: Nej. Vi tar inte upp några sådana. Det finns inom särskilda områden som buller men de framgår då av specifika vägledningar. Kommuner har att själv ta fram de kriterier de anser ska ligga till grund för värdering av risk och då självfallet ta hänsyn till lagar och regler inom området.

Fråga: Är det en vanlig distinktion att ange att ett område som är märkt som "I" i detaljplanen inte möjliggör Sevesoindustri? Är det ens möjligt?

Svar: Vi utgår från att frågan avser "J". Det är inte planbeteckningen som är avgörande utan det är syftet för planen som är avgörande.

Att detaljplanen medger industri innebär inte automatiskt att det kan lokaliseras en viss Sevesoverksamhet där. Särskilt inte om det kan uppstå dominoeffekter. Här kan till en början planbeskrivningen vara normerande om det framgår vad industriområdet var avsett för, och om eventuell indexering finns för vissa typer av industriell verksamhet eller planbestämmelser. Om osäkerhet råder finns det vanligtvis anledning att bedöma huruvida den tillkommande verksamheten kan inrymmas i given plan och planbestämmelser. Oavsett förekomst av plan kräver bestämmelserna om omgivningspåverkan att bebyggelse och byggnadsverk inte får innebära en fara för människors hälsa och säkerhet. I sådana fall måste bygglov förvägras oavsett tillåten planbeteckning.

En enskild verksamhets uppgifter om kemikalimängder, utsläpp och säkerhetsrutiner, prövas inte i en detaljplan. Den prövningen görs i stället enligt Sevesolagen, miljöbalken, SFS 1998:808, lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor, LBE och lag (2003:778) om skydd mot olyckor, LSO."

Prövning av en Sevesoverksamhet omfattas av ett detaljplanekrav. Utifrån detaljplanekravet måste en strategisk miljöbedömning göras, det vill säga huruvida lokaliseringen av den tilltänkta verksamheten, medför en betydande miljöpåverkan som i sin tur ställer krav på en specifik miljöbedömning. Dessa krav framställs som ett led i plan- och bygglagens lokaliseringsprövning och ytterst av plan- och bygglagens portalstadgande

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Postadress:
651 81 Karlstad

Telefon: 0771-240 240
Fax: 010-240 56 00

registrator@msb.se
www.msb.se

Org.nr: 202100-5984

om hänsyn till lagens krav att ”främja en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer” (1 kapitlet 1 § PBL)

Hänvisningar till Sevesolagen återfinns i PBL:s bestämmelser om detaljplanekravet, vilket framhåller att Sevesolagen är en grundbult i lokaliseringsprövningen av en Sevesoverksamhet enligt PBL. Sevesoverksamhet är således tydligt integrerad i PBL och dess plankrav.

Sevesoverksamheter lokaliseras främst som industri med därtill avsedd och generell planbeteckning ”J”. Sevesohantering kan dock aktualiseras även för andra planändamål med annan planbeteckning och med särskild avgränsning av ändamålet genom indexering.

Industrier kan dessutom vara av vitt skilda slag från enstaka verkstäder eller småskaliga hantverksbyar till stålverk och processindustri. Alla kan var för sig framställa varierande krav på tekniska skyddsåtgärder och relevanta skyddsavstånd. Dessa planbestämmelser utgör då en del av detaljplanens bindande krav.

Skyddsåtgärder kan endera bestå av planbestämmelser som utgör ett skydd mot olyckor inom planområdet, det vill säga konsekvenser för både olyckor inom planområdet och gentemot omgivningen (4 kapitlet 12 § 1 PBL) samt skyddsåtgärder som motverkar störningar från omgivningen i förhållande till planområdet (4 kapitlet 12 § 2 PBL).

Att det finns en skyldighet att förhindra omgivningspåverkan från en Sevesoverksamhet följer redan av de allmänna intressena i 2 kapitlet 9 § PBL. Detta hänsynstagande gäller all planläggning av mark och vattenområden samt lokalisering, placering och utformning av byggnadsverk om detta kan medföra fara för människors hälsa.

Boverket har föreskrifter (2020:5) om detaljplan och allmänna råd (2020:6) om redovisning av reglering i detaljplan. Föreskrifterna reglerar vilka planbestämmelser som får användas, vad som ingår i varje planbestämmelse och oftast också hur de ska formuleras. De allmänna råden anger ett sätt som detaljplanen kan redovisas för att tillgodose kravet på tydlighet i PBL och föreskriftens regler. Boverket har även en föreskrift och allmänna råd (2020:8) om planbeskrivning. Syftet med föreskriften är att informationen i planbeskrivningar ska vara enhetligt och ha en digital funktionalitet som gör att informationen kan tillgängliggöras och behandlas digitalt på en nationell nivå. Det är angeläget att Sevesoverksamhet, redan från lokaliseringsprövningen och oavsett planbeteckning, är identifierad som sådan i detaljplan med tillhörande planbestämmelser och i planbeskrivning för att tillgodose såväl Seveso-direktivet som Sevesolagen i planläggningen.

Fråga: På vilket sätt har Boverket tagit hänsyn till ett företags riskhanteringsprocess i syfte att förenkla den totala myndighetshandlingen ur verksamhetens synvinkel? Dvs samordning mellan myndigheter.

Svar: Vi har tagit upp i vägledningen att resultaten från verksamhetsutövarens riskhanteringsprocess är värdefullt underlag för kommunen i dess planläggning men

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Postadress:
651 81 Karlstad

Telefon: 0771-240 240
Fax: 010-240 56 00

registrator@msb.se
www.msb.se

Org.nr: 202100-5984

verksamhetsutövarens riskarbete görs i annat syfte än den som kommunen gör vid planläggning.

Fråga: Vad händer om det verkar som om kommunen detaljplanerar utan vederbörliga hänsyn till risk enligt vad du just berättat om - hur kan man stötta eller ta kommunen i örat?

Svar: Det är länsstyrelsen som är statens förlängda arm och som har att granska kommuners beslut om att anta detaljplan. När länsstyrelsen har fått ett meddelande om att en kommun beslutat att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser, ska länsstyrelsen inom tre veckor besluta om den ska överpröva kommunens beslut eller inte. Länsstyrelsen ska överpröva kommunens beslut, om beslutet kan antas innebära att en bebyggelse blir olämplig eller ett byggnadsverk olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

PBL 11 kapitlet 10 § punkt 5

Fråga: Är det ett problem att kommuner har svaga incitament att inte planlägga i närheten av Sevesoanläggningar?

Svar: Vi har ett intryck av att mark kan vara attraktiv att bebygga även i närheten av Sevesoanläggningar, vilket ju är en del av den problematik som vi har uppfattat. Det kan verifieras av problematiken kring störning i form av buller från industriområden när bostäder krympt allt närmare.

Fråga: Vem har till "uppdrag" att ge de kommunala bygg-tjänstemännen rätt kompetens för att hantera de här svåra uppgifterna?

Svar: Arbetsgivaren har det uppdraget. Finns inte kompetensen inom kommunen kan kommuner också anlita konsulter för att få hjälp.

Fråga: Om inga skyddsavstånd anges eller att några riskkriterier tas fram, så betyder det i praktiken att t ex de skyddsavstånd vi hittar i t ex MSB regelverk kopplat till hantering av brandfarlig vara inte går att följa. Jag skulle vilja påstå att det har varit mer eller mindre praxis fram till nu. Är det korrekt tolkat?

Svar: Det kan vara så att det har varit och är praxis att använda sig av de avstånd som MSB har i sin vägledning om storskalig kemikaliehantering. Vi har inte gjort någon undersökning eller analys av hur kommuner använt eller använder sig av den.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Postadress:
651 81 Karlstad

Telefon: 0771-240 240
Fax: 010-240 56 00

registrator@msb.se
www.msb.se

Org.nr: 202100-5984

Vi menar att kommuner har att bedöma vart enskilt fall och ta hänsyn till alla risker kopplade till den rådande situationen. Och i om med det planlägga så tillhöriga avstånd uppnås. Vi och andra myndigheter har tagit fram olika vägledningar som stöd för kommunernas bedömning av risker. Det är fackmyndigheter som MSB, Strålsäkerhetsmyndigheten, Naturvårdsverket etcetera som kan ange riskkriterier.

Passet om Att identifiera särskilda riskområden för ras, skred, erosion och översvämning

Fråga: Om man har en industri intill ett vattendrag som inte finns karterat på MSB:s hemsida, går det att få tag på den informationen någon annanstans?

Svar: I enstaka fall har kartering tagits fram av kommunen. Om inte kommunen har tagit fram en kartering finns möjlighet att använda MSB:s vägledning för översvämningskartering <https://rib.msb.se/filer/pdf/27432.pdf> och genomföra en kartering av vattendraget.

Fråga: Pågår det något arbete med att översvämningskartera ytterligare vattendrag? Finns det någon tanke på att ta fram eller samla data för skyfall på nationell nivå?

Svar: MSB genomför ett antal översvämningskarteringar per år och arbetar även med att uppdatera befintliga karteringar. I dagsläget finns ingen plan på att samla in skyfallskarteringar som kommunerna tar fram.

Passet om Hanteringsföreskrifter av brandfarliga vätskor

Fråga: I föreskrifterna är det nu hänvisat till flampunkterna när det gäller invallningskrav etc. Har det varit diskussioner kring förvaring nedkyllt respektive uppvärmt?

Svar: Nej, det har vi inte diskuterat. Däremot finns ju kopplingen till ATEX som innebär att en uppvärmd vätska behöver klassas annorlunda.

Fråga: Uppfattar jag det rätt att befintliga rör i mark inte kommer omfattas av kravet på dokumentation? Utan endast vid ombyggnation eller nyanläggning?

Svar: Korrekt uppfattat.

Fråga: Hur ser ni att gällande tillstånd för brandfarlig vara resp villkor i miljötillstånd påverkas av att indelningen i klass 1, 2 a/b och 3 försvinner?

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Postadress:
651 81 Karlstad

Telefon: 0771-240 240
Fax: 010-240 56 00

registrator@msb.se
www.msb.se

Org.nr: 202100-5984

Svar: Tillstånd för brandfarlig vätska fortlöper. Ser inga problem i att klasserna försvinner. Finns det ev villkor kopplat till klasserna så vet alla inblandade ändå vad det innebär och vilka flampunkter som berörs. Gällande Miljötillstånd kan jag dessvärre inte ge något svar.

Passet om Risker vid brand i Litiumjonbatterier

Fråga: Kommer det att finnas riskkriterier och/eller rekommenderade beräkningsverktyg och metoder?

Svar: Det är svårt att svara på frågan då jag inte vet vad det är för riskkriterier, beräkningsverktyg och metoder personen efterfrågar. Det jag vet är att riskbedömningarna skiljer sig åt mycket runt om på landets räddningstjänster. Många räddningstjänster gör ingen skillnad på riskbedömningar vid brand i elbil eller fossilbil så länge inte batteriet är påverkat. Har branden kommit till batteriet görs en ny riskbedömning. Räddningstjänster gör ständigt riskbedömningar vid alla bränder om hur det ser ut, giftighet i rök, omhändertagande av utrustning och skyddskläder etc.

Fråga: Har ni tittat något på bränder i elfordon efter trafikolycka?

Svar: Vi har inte gjort någon utredning på varför elfordonet har börjat brinna vid trafikolyckor, det är dock väldigt få händelser då personbilar oavsett bränsle börjar brinna vid trafikolycka.

Fråga: Vad gäller bränder i truckar? Gruv utrustning?

Svar: Vi har titta på bränder i truckar och det är väldigt svårt att få fram någon bra information eftersom det nästan aldrig står vilken typ av batteri det är eller typ av truck, därför ingen sammanställning, vi gör ett nytt försök med 2021. Gruvutrustning och bränder i litiumjonbatterier har vi inte fått in några uppgifter om.

Fråga: Finns någon statistik över brand i truckar kopplat till litiumjon batteri?

Svar: Nej det finns det inte i dagsläget. Vi kommer dock att göra ett försök igen då vi gör sammanställningen för 2021. Vi kallar det inte statistik utan sammanställning eftersom materialet baseras på räddningstjänstens händelserapporter och där osäkerhetsfaktorerna är för stora.

Fråga: Har ni sett något kopplat till brandrisk i industrin kopplat till Lithiumjon-batterier? Truckar?

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Postadress:
651 81 Karlstad

Telefon: 0771-240 240
Fax: 010-240 56 00

registrator@msb.se
www.msb.se

Org.nr: 202100-5984

Svar: Vi har inte sett något som sticker ut över det vanliga.

Fråga: Har ni gjort någon undersökning om man behöver föra in fler/annorlunda rekommenderade åtgärder för truckladdningsplatser där man använder litiumjonbatterier istället för blysyrbatterier? Vi funderar på att skifta någon av dagens befintliga dieseltruckar till truckar med Litiumjonbatterier, samtidigt vill inte öka riskerna för spridning av brand på en Sevesoverksamhet. Hur effektivt är ett sprinklersystem över ett litiumjonbatteri? (På nätet kan man hitta uppgifter som säger att vatten ej är lämpligt för att släcka en brand med ett litiumjonbatteri)

Svar: Vi har inte gjort någon undersökning vad jag känner till på andra platsen där truckar laddas. Det går inte i nuläget att se att det skulle vara högre risk med litiumjonbatterier än med fossila drivmedel. Alla bränder som orsakas av brännbart bränsle som diesel och bensin försvinner men det uppstår andra/nya risker med litiumjonbatterier.

Fråga: Hur stora är riskerna för brand i hybrid el/bensin?

Svar: Norska RISE har gjort en undersökning där dom såg att bensinbilen brinner fem gånger så ofta som elbil. Exakt hur stor risken är för brand i hybrid el/bensin kan jag inte svara på.

Fråga: Hur är det med robotdammsugare? De laddas ju också ofta i hemmet. Kanske relativt små batterier förstås

Svar: Det finns alltid en risk med all elektronisk utrustning att det ska börja brinna men risken är väldigt liten men den finns. Jämför med hur många laddningar det görs varje dygn i Sverige med telefoner, surfplattor, datorer, leksaker, etc så är det ytterst få bränder men dom förekommer. Det viktiga är att utrustningen laddas med rekommenderad laddare och att produkten är godkänd, CE-märkt. Trots detta kan dock produkterna börja brinna.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Postadress:
651 81 Karlstad

Telefon: 0771-240 240
Fax: 010-240 56 00

registrator@msb.se
www.msb.se

Org.nr: 202100-5984